

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ OCZAMI BOLONII

Region Emilia-Romana i jego stolica Bolonia to niezwykle interesująca część Włoch. Walory turystyczne regionu są jego dużym atutem, ale warto także podkreślić postęp cywilizacyjny tej części Półwyspu Apenińskiego. Wielki wkład w ten proces ma najstarszy w Europie uniwersytet – Alma Mater Studiorum Università di Bologna. Wizytę tej właśnie uczelni złożyli pracownicy Biura ds. Osób Niepełnosprawnych UEK. Wyjazd ten był możliwy dzięki programowi Erasmus, który oferuje pracownikom administracyjnym uczelni wyjazdy do zagranicznych szkół wyższych i innych instytucji partnerskich na szkolenia w celu doskonalenia umiejętności, podniesienia kwalifikacji oraz poszerzenia wiedzy w dziedzinie związanej z wykonywaną pracą.

Pracownicy, Simona i Francesco, z Servizio Studenti Disabili e Dislessici – bo tak nazywa się tamtejsze Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych – zadbali o to, aby wizyta była bardzo interesująca i kształcąca. Zapełnili nasz grafik licznymi spotkaniami z pracownikami różnych działów i organizacji pozarządowych.

WŁOSKA RZECZYWISTOŚĆ

We Włoszech konstytucja oraz ustawy dość szczegółowo określają prawa dotyczące osób niepełnosprawnych, którym należy się szczególne wsparcie w trakcie studiowania. Utworzenie jednostki odpowiedzialnej za wsparcie studentów z niepełnosprawnościami, jest obowiązkiem każdej uczelni włoskiej. Jednakże poszczególne regiony, jak i uczelnie, mają pewną autonomię i mogą prowadzić szersze działania niż te które określają przepisy centralne. Tak bez wątpienia jest w regionie Emilia-Romana oraz na Uniwersytecie Bolońskim.

Za osobę niepełnosprawną w świetle prawa uznawana jest osoba, która w 66% jest niepełnosprawna. W przeciwieństwie do Polski, we Włoszech nie rozróżnia się stopni niepełnosprawności. Wskaźnik 66% pozwala na uzyskanie orzeczenia oraz daje pewne przywileje. Na przykład osoba taka ma

prawo do płacenia niższego podatku za studia. We Włoszech bowiem studia na uczelniach publicznych są opodatkowane.

SERVIZIO STUDENTI DISABILI – BIURO DS. ON PO WŁOSKU

Uniwersytet Boloński jest najstarszą uczelnią w Europie. Został założony w 1088 roku. Obecnie uczelnia kształci około 85 tys. studentów w Bolonii oraz ośrodkach zamiejscowych w Cezenie, Forlì, Ravennie i Rimini. Pod względem wsparcia studentów z niepełnosprawnościami jest przodującą uczelnią we Włoszech. Biuro ds. ON zostało utworzone w 2001r. Funkcjonuje bardzo prężnie oferując szerokie wsparcie studentom. Pracownicy nie koncentrują się wyłącznie na oferowaniu wsparcia na etapie studiowania, ale docierają z informacją również do uczniów ostatnich klas szkoły średniej. Starają się także, możliwie jak najbardziej, wspierać absolwentów w poszukiwaniu pracy. Działania opierają na idei włączania, która jest bardzo powszechna we Włoszech. Koncentrują się na możliwościach danego studenta, a nie na jego ograniczeniach. Wykorzystują networking – współpracują z instytucjami zewnętrznymi wspierającymi osoby niepełnosprawne, z władzami regionalnymi i rządowymi oraz jednostkami uczelni. Gdy do Biura zgłasza się student z prośbą o wsparcie, wspólnie zastanawiają się nad najlepszym dla niego rozwiązaniem i jeśli trzeba kontaktują się z odpowiednimi jednostkami czy organizacjami. Sieć współpracy i powiązań

jest naprawdę rozbudowana i godna pozazdroszczenia.

Obecnie na Uniwersytecie kształci się około 400 studentów z niepełnosprawnością, ale Biuro szacuje, że potrzebujących wsparcia jest dwa razy więcej. Pracownicy Biura wspierają nie tylko studentów, którzy posiadają orzeczenie o niepełnosprawności (min. 66% niepełnosprawności), ale wszystkich, którzy deklarują potrzebę wsparcia i pomocy z uwagi na stan zdrowia, w tym także studentów z dysleksją.

W Biurze zatrudnionych jest 4 pracowników etatowych, 7 osób na umowę zlecenie oraz 1 osoba, która pracuje również w Departamencie Zdrowia. BON może liczyć na pomoc ze strony wolontariuszy z zewnętrznych instytucji. Ponadto jednym z rodzajów wsparcia jest peer-to-peer tutorship, czyli pomoc studentom niepełnosprawnym oferowana ze strony starszych kolegów. Takich tutorów jest obecnie 25 (20 w Bolonii i 5 w ośrodkach zamiejscowych). W roku akademickim mają do zrealizowania około 200 godzin wolontariatu.

PIERWSZY DZIEŃ WIZYTY – „PRAWIE JAK WŁOSI”

Pierwszego dnia umówiliśmy się z Simoną i Francesco na godzinę 9:00. Przybyliśmy punktualnie, a jako, że jeszcze w ich Biurze nikogo nie było, usiedliśmy w pobliżu i czekaliśmy. Nie wiedzieliśmy jak Simona i Francesco wyglądają, podobnie oni, nigdy wcześniej nas nie widzieli. Gdy już przybyli, przeszli obok nas dwa razy nie zatrzymując się, ale jak potem tłumaczyli – wyglądaliśmy im na Włochów, więc

W czasie zwiedzania jednego z akademików

fot. archiwum autora

Z przedstawicielami Uniwersytetu Bolońskiego

nie zwrócili na nas większej uwagi. W końcu jednak udało się rozpoznać.

Pierwsza rozmowa trwała dwie godziny. Francesco i Simona omówili nam plan wizyty, którą dla nas przygotowali. Ponadto przedstawili główne informacje na temat włoskich realiów oraz wsparcia studentów z niepełnosprawnością. Opowiedzieli także ogólnie o działalności ich Biura. Po tym wstępie zaprosili nas na spotkanie z pracownikami Wydziału Psychologii. Ciekawą dla nas okazała się informacja, że ich Biuro nie oferuje wsparcia psychologicznego. Należy ono do zadań Wydziału Psychologii (Dipartimento di Psicologia). Działania te nie są w żaden sposób odgórnie nakazane. Władze Wydziału same wyszły z inicjatywą wsparcia studentów z problemami natury psychicznej już w roku 1985. Osoby zatrudnione na Wydziale nie są lekarzami, dlatego też nie obejmują wsparciem studentów z poważnymi zaburzeniami. Studenci tacy kierowani są do szpitali czy odpowiednich placówek. Najczęściej występującymi zaburzeniami, którymi zajmuje się Wydział są: lęk, depresja i zaburzenia obsesyjno-kompulsywne.

DRUGI DZIEŃ WIZYTY

Dział Nauczania i Obsługi Studentów (Area Didattica e Servizi Studenti) to jednostka odpowiedzialna za dydaktykę i organizację studiów. Z pracownikiem tego działu rozmawialiśmy drugiego dnia naszej wizyty. Zadaniem Działu jest koordynacja innych jednostek uczelni, w tym Biura ds. ON. Rozmowa pomogła nam zrozumieć jak funkcjonuje cała uczelnia od strony administracyjnej.

Następnie udaliśmy się z wizytą do Działu Współpracy Międzynarodowej (Area Relazioni Internazionali). Zostaliśmy oprowadzeni po ich siedzibie oraz krótko przedstawiono nam zakres ich działań. Uniwersytet w Bolonii przyjmuje i wysyła co roku

kilku studentów z niepełnosprawnością w ramach wymiany studenckiej.

Po spotkaniu w Dziale Współpracy Międzynarodowej udaliśmy się na spotkanie z pracownikiem Biura odpowiedzialnym za wsparcie studentów niesłyszących i niedosłyszących oraz niewidomych i słabowidzących. Rozmowa była bardzo długa, gdyż poruszaliśmy tematy nie tylko dotyczące samego wsparcia, ale również funkcjonowania osób z problemami słuchu i wzroku w społeczeństwie. Omawialiśmy kwestie Kultury Głuchych w Polsce i we Włoszech, Włoskiego Języka Migowego, który nie jest jeszcze we Włoszech uznany. Na Uniwersytecie Bolońskim studiuje ok. 50 osób z problemami słuchu, w tym połowa z nich to osoby niesłyszące potrzebujące wsparcia tłumacza. Biuro niestety nie jest w stanie zapewnić im tłumacza na każdym przedmiocie z powodów finansowych, o czym informujemy już od początku. Stara się za to zachęcić ich do samodzielności, oferuje pomoc tutora. BON organizuje także kursy języka migowego dla tutorów, aby ułatwić im komunikację ze studentami głuchymi.

Jeśli chodzi o studentów z problemami wzroku to jest ich ok. 60, w tym 1/3 to studenci niewidomi. Pomoc, którą otrzymują studenci wygląda podobnie jak w Polsce, a stosowane rozwiązania w szczególności dotyczące oprogramowania i sprzętu specjalistycznego są bardzo bogate.

TRZECI DZIEŃ WIZYTY

Trzeci dzień naszej wizyty rozpoczęliśmy od spotkania z Martą – pracowniczką Biura odpowiedzialną za studentów z dysleksją.

We Włoszech dysleksja nie jest uznawana za niepełnosprawność. W zależności od regionu Włoch różnie się ją interpretuje. W regionie Emilia-Romana traktowana jest jako zaburzenie, którym Biuro na Uniwersytecie w Bolonii się zajmuje. Co więcej, aby studenci nie mieli

wątpliwości do nazwy Biura dodano człon informujący o tym, że Biuro wspiera również studentów z dysleksją.

Wsparcie studentów z dysleksją obejmuje trzy obszary: 1) diagnozę, 2) wsparcie dydaktyczne, 3) przygotowanie do egzaminów. Na Uniwersytecie studiuje ok. 150 studentów z dysleksją.

CZWARTY DZIEŃ WIZYTY

W czwartek odwiedziliśmy siedzibę organizacji Er.Go. Jest to agencja regionalna, której zasięg działania obejmuje Bolonię, Ferrarę, Modenę i Parmę. Agencja odpowiedzialna jest za informowanie studentów o możliwościach uzyskania stypendiów i zakwaterowania. W szczególności obejmują wsparciem studentów niepełnosprawnych. Ponadto Er.Go zarządza domami studenckimi. W sumie jest to 1500 pokoi, z których około 100 przystosowanych jest dla osób z niepełnosprawnością ruchową.

Z agencją współpracuje 45 wolontariuszy, których Er.Go sama rekrutuje. Zadaniem wolontariuszy jest wspieranie studentów niepełnosprawnych w codziennych czynnościach takich jak zakupy, gotowanie, pomoc w dotarciu na uczelnię. Wolontariusze sami się organizują. Trzy osoby są odpowiedzialne za jednego studenta. W zamian są zwolnieni z części opłat za akademik.

Po rozmowie w agencji odwiedziliśmy dwa akademiki, aby zobaczyć, jak są przystosowane. Mieliśmy okazję poznać kilku studentów i wolontariuszy.

PIĄTY, OSTATNI DZIEŃ WIZYTY

Ostatniego dnia naszej wizyty spotkał się w Biurze z koordynatorami naszego pobytu – Francesco i Simoną, aby podsumować naszą wizytę i uzyskać odpowiedzi na nurtujące nas jeszcze pytania. W sobotę wczesnym rankiem wróciliśmy do Krakowa.

Jak wiele wniosła dla nas ta wizyta, nie da się ocenić. Była kształcąca, otwierająca oczy, dająca do myślenia. Z przyjemnością zastosujemy przekazane nam rady i wskazówki w praktyce.

W tym miejscu chcielibyśmy podziękować goszczącym nas pracownikom Biura ds. ON Uniwersytetu Bolońskiego za ciepłe przyjęcie, otwarcie, gościnność i niezwykle interesujący program wizyty. ■

Marzena Dudek (UEK)
Marek Świerad (UEK)